

Stockflecke

P. f. 173

Theol. P. VIII. 367 641.

EXPLICATIO

ἡλεγκτικῆ
Evangelii Dominicæ secundæ
post Epiphan.

Quam
P R E S I D E

Dn.

JOHANNES GERHARDO
DOCTORE ET PROFESSORE
THEOLOGO.

Suo

Patrono, Præceptore & Fautore
honorando

Ad disputandum proponit

M. JOHANNES OLTHOFFRO,
Stoch. Philos. Facult. Adjunctus in SALANA.

Ad diem *XIIX. Januarii,*
ANNO M. DC. XVII.

J E N Æ

Typis TOBIÆ STEINMANNI.

EXPLICATIO

Evangelii Dominici secundum
de post Epiphania

Parasceve

De

IOHANNES GERHARDO
DOCTOR ET PROFESSOR
THEOLOG.

2vo

Patrono, Praeceptore & Factore
Lecturae

M. IOHANNES OLTHOFF O.
hoch. Philo. Facult. Adjunctus in SALZB.

Ab die 7. Januar.
Anno M. DC. XVII.

J E N A E

Typis Joannis Steinmanni



EVANGELIUM
DOMINICÆ II. POST

Epiphan.

Johann. 2.

THESIS. I.

Sicut tres dantur in genere humano status & ordines, Ecclesiasticus, Politicus & Oeconomicus; præsens hic textus ad ultimum, Oeconomicum scilicet, pertinet, docetq; simul, hunc statum non minus Deo placere, ac reliquos duos & operam promptam esse velit in rebus etiam desperatissimis.

2. Quod ut luculentius ex hoc ipso textu erui possit, in duas hanc historiam distribuemus partes: ita ut in prima præter circumstantias videamus occasionem hujus miraculi unà cum colloquio Mariæ, instituto tum cum ipso Christo, tum cum famulis præsentibus. In secunda autem videamus ipsum miraculum ejusdemq; finem & effectum.

3. Prima itaq; circumstantia desumpta est à tempore, cum Evangelista dicit: *Et die tertia &c.* Hic meritò quaeritur, quæ sit illa dies tertia & unde numerari debeat. *Rupertus* numerat hanc diem tertiam à testimonio novissimo *Johannis*, hoc est, quia primi duo discipuli Christum sunt secuti, hoc autem locum habere non posse vel inde constat, quod illud in *crastinum* Joh. i. v. 44. non possit intelligi de crastino ejus dici, quo dixit Johannes, *Ecce agnus Dei.* Non enim intelligi potest dies crastinus, respectu ejus diei, quo Andreas cum altero discipulo secutus est *JESUM* à Johanne demonstratum. Illo enim die mansit Andreas apud *JESUM* cum suo comite in hospitio, fuit enim tunc hora quasi decima ab ortu Solis, ita ut duæ tantum horæ superfuerint ad vesperam; Sequitur

Exortatio.

Disiſſo.

Tempus.

ergo non illo die, sed vel postero vel aliquo alio sequente die Andream fratrem Simonem inventum ad Christum adduxisse. Quare etiam iste dies dicitur crastinus respectu ejus diei, quo Simoni dictum est, *tu vocaberis Cephas*.

Opinio Stapulensis.

4. *Stapulensis* intelligit tertium diem à Sabbato. Nam Sabbato propter varia ministeria nuptialia non celebrantur nuptias, nec secundà Sabbatorum, quæ enim ad nuptiale convivium necessaria sunt, non potuerunt Sabbato preparari. Tertia igitur Sabbatorum celebrandis nuptiis commoda fuit, ut secundà Sabbatorum prepararentur necessaria. Et hinc existimat tertium diem septimanæ à Johanne nominari. Sed Scriptura aliter solet dies septimanæ appellare, prima scilicet, secunda, tertia &c. Sabbatorum.

*Judicium a-
thorum.*

5. Alii volunt diem tertium à Christi discessu à Jordane numerare, sed ratio itineris hoc non admittit. Baptista enim tunc in Bethabara ultra Jordanem verfabatur. Iter autem illud vix triduo confici potest.

*Imaginatio
Veterum.*

6. Alii & quidem ex Veteribus à profectioe Christi in Galileam, quæ sub finem primi capitis Johannis describitur, digrediuntur ad reliquos Evangelistas, ac multas historias de iis, quæ Jesus in Galilæa docuit & fecit, interponunt; priusquam miraculum hoc mutata aqua in vinum recenseant. Idq; nullam aliam ob causam nisi quod traditio feratur, notante Epiphanio, Eccio & aliis, quod sexto Januarii Christus sit baptizatus, quodq; eodē die, anno revoluto aquam in vinum mutarit. Vulgaris enim est opinio sexto Januarii tria hæc facta esse: Magos venisse ab Oriente Christum baptizatum & elapso anno primum signum in Cana illo die factum esse.

*Refutatio
hujus opinio-
nis.*

Verum hæc opinio ordinem historiae Evangelicæ miserè perturbat & contextum scedè lacerat, dum primum signum Christi in secundum annum ministerii ipsius transfert.

7. Per se enim & hæc opinio, quæ statuit, Christum sexto die Januarii baptizatum descriptioni Lucæ 3. v. 23. non satis congruit. Vel enim dicendum est, Christum, cum baptizaretur triginta annos jam completos habuisse, & ultra triginta annos tredecim dies anni tricesimi primi elapsos, qui participium à *de pueris* apud Lucam non admittit, cum inquit: Erat quasi triginta annorum incipiens esse. Vel dicendum erit, sicut *Longobardus* supputat, Christum baptizatum cum tredecim dies tantum post annum ætatis viciesimum no-

num absolvisset. Sed hoc particula *dei* apud Lucam non patitur. Quando enim Scriptura sic loquitur, Erant quasi quinq; millia; certè non ultra quatuor mille tantum decem aut viginti personas superfuisse, sed numerum non procul à quinq; millibus sive minus sive plus abfuisse intelligit. Unde judicatu facile, quantum vulgari opinioni de sexto die Januarii tribuendum sit. Vide hac de re *Dn. Chemnitium in præfat. in lib. 1. Harmon. Evangel.*

8. Omnium itaq; simplicissima ratio est, si traditionibus & præsumptis opinionibus sepositis, ex ipsis historia Evangelicæ circumstantiis inquiratur & investigetur, quæ supputatio ad veritatem quàm proximè accedere videatur. Dies itaq; hæc secundum Præstantissimos Theologos intelligitur dici tertia ab adita Galilæa, vel ab eo tempore, quo venit ad Jesum Nathanael, ut potè cui immediatè hæc historica nuptiarum descriptio subjungitur.

Vera sententia.

9. Nec intermitti & negligi debere allegoricas quasdam Veterum circa temporis hujus enumerationem interpretationes autumo, dum alii hos dies volunt significare lumen legis naturæ, lumen legis scriptæ, lumen legis gratiæ. In quo lumine gratiæ Verbum se manifestavit. Ex. 19. v. 11. Omnia enim naturalia & scripta in lege ad lumen gratiæ referuntur. Alii volunt per tres dies intelligi tres verbi manifestationes: In visione sensibili, in visione imaginaria, in visione intellectus. Alii tres dies explicant per tres illuminationes: Ad credenda, ad operanda, ad appetenda sive quærenda Lucæ 24. v. 21. Gen. 21. v. 24. Sic & Christus discipulos per credenda ad operanda, per operanda ad appetenda crexisse videtur. Sed hæc suo loco & piis cogitationibus relinquimus.

Explicatio Allegorica.

10. Ratione ordinis propositi sequitur jam secundò *Locus*, qui dicitur *Galilæa civitas nomine Cana*. Duplex enim fuit Cana vel Corne, ut Syrus habet. Altera sita in Galilæa superiore sive gentium non procul à Sidone cognomento *major*, de qua Jos. 19. v. 28. Altera, de qua hoc loco, *minor* dicta, extabat in Galilæa inferiore, in tribu Zabulon supra vallem Carmelon quatuor circiter horarum itinere distans versus mare à Prolemaide, trium verò à Nazareth meridiem versus non procul à Christi civitate Capernaum, notante *Francisco Luca*.

Locus

11. Tertiò rem ipsam uno verbo indicat, *fuisse nuptias*, facit hoc ad miraculi Majestatem. Nam si in nuptiis editum fuit, ergo

Res ipsa

coram magna hominum frequentia. Habebit hoc miraculum octo-
latos & auritos testes, imò qui de vino ipsi biberunt; facit etiam eo
turba nuptialis, ut longius res spargatur, nam ex diversis locis con-
fluunt homines, qui rem visam & auditam postea apud suos nar-
rent. Quo consilio videtur Christus bonam partem miraculorum
suorum fecisse in turba frequentiore. Quædam inter paucos facit,
sed tamen ad illos semper adhibuit aliquos testes.

Pompa nuptialis.

12. Pergit quartò Evangelista *ad pompam nuptialem*, circa quam
considerandæ veniunt primò sponsus & sponsa. 2. Convivæ, qua-
les inter alios fuerunt Jesus ipse cum Matre & Discipulis. *Auribus
vite Jesu* traditionem esse dicit, Johannem, qui postea Evangelista
factus est; in hæc nuptiis sponsum fuisse, & sponsam vocatam
Anachitam vel Mariam Magdalenam. Jesumq; ideo ad nuptias
illas venisse, ut Johannem licet desponsatum & sponsæ jam copu-
latum virginem abduceret, ne ad sponsam ingrederetur. Ita Hiero-
nymus in præfatione in Johannem: *Hic est Johannes Evangelista
unus ex discipulis Domini, qui virgo à Deo electus, quem de nuptiis
Deus volentem nubere vocavit, cui quoque eundem in modum
subscribit Augustinus in præfatione in Johannem. Quos imitatus
Mantuanus, cum scribit:*

*Consobrinus eum Christus, sic fama, volentem
Nubere, cum lympham dulci mutavit Iaccho,
Traxit ab incepto Venerisq; coercuit æsum.*

13. A quibus nec discedit Eccius conc. 1. *super hanc Domin. cum*
inquit: *Ich achte billich / Augustino vnd Hieronymo vnd andern Mo-
ten in dem zu gleuben / die ohn zweiffel von andern noch eltern es ge-
hört haben / sonst würden sie es nicht so tapffer geschriben haben / denn
ob es wol der Text nicht außdruct wes die Hochzeit gewesen / dennoch
wird es gemeinlich dafür gehalten / daß der Bräutigam gewesen sey
Johannes der Evangelist / wie die Historia Ecclesiastica außspricht
den Gott beruffen hat von der Hochzeit / als er hat wollen weiben &c.
Sed quam impium hoc sit commentum in contumeliam tantum-
modo nuptiarum confectum vel ipse contextus monstrat, quan-
do videmus, quod Filius Dei suâ præsentia & quidem primitiis
suorum miraculorum voluit comprobare honorabiles scilicet esse
nuptias & cubile impollutum Ebr. 13. v. 14. Pertinet ergo fictitia il-
la demonstratio ad doctrinam dæmoniorum. 1. Tim. 4. v. 1.*

14. Nec

14. Nec enim sponsus nec sponsa nominatim exprimentur, ideoque quis sponsus & quæ sponsa fuerit, affirmare non audeamus; interim tamen dubium non esse ultrò largimur, quin p̄i admodum & veræ religioni addicti fuerint, quod vel inde liquet, quia tam sanctos convivas sibi deposeunt. Colligi etiam potest ex multis circumstantiis vel sponsum vel sponsam fuisse ex cognatione Mariæ. Ipsa enim adest priusquam reliqui convivæ vocentur, non discumbit cum reliquis, sed ministrat & curat quæ necessaria sunt. Et postea Evang. dicit vers. 12. Matrem & fratres cum Jesu ex Cana descendisse Capernaum. Ergo reliqui etiam cognati Mariæ in nuptiis illis affuerunt, & quosdam ex cognatis Mariæ habitasse in Cana Galilææ, vel inde constare potest, quod Simon, qui Matth. 13. v. 55. vocatur frater Christi in Catalogo Apostol. Marc. 3. v. 18. habet cognomentum Cananæi.

15. Convivæ inter alios itaq; considerandæ veniant 1. ipse Jesus, *Convivæ* qui propter cognationem illam, cum nuper in Galilæam, ut Messias, rediisset, invitatus fuit. Non quod magnum aliquod de eo jam ob visa miracula suspicarentur, sed simpliciter tanquam notus & amicus. Fuit hic sanè admodum præstans & clarus conviva, præ cæteris eonivis omnibus sapientiâ & sanctitate, potentiâ & majestate fulgens & eminens, utpote qui est Dei Filius, Rex Regum & Dominus Dominantium, qui suam divinam gloriam in his ipsis nuptiis per prodigium testatam fecit. Secundò etiam vocata fuit Mater Jesu, cui nulla alia ex hominibus nata mulier dignitate congrua poterat, quandoquidem hanc solam Deus eo honore est dignatus, ut Dei mater fieret, & post partum intemerata virgo præter omnem naturæ cursum ac rerum seriem maneret. Tertio vocantur etiam discipuli Christi, quos quidem tum sub initium sui ministerii habebat. Nondum n. vocati erant omnes Apostoli, sed pauci quidam discipuli, Andreas, Petrus, Philippus, Nathanael. Josephi autem Christi Parentis mentio non fit, sed hunc jam tum fuisse mortuum notat *Epiphanius her. 78.* quod nec hic nec alibi postea jungatur Matri aut fratribus Jesu.

16. Et jucunda est observatio, q̄ Jesus etiam tum quando voce Patris Messias declaratus officium suum inchoaverat, nõ dedignatur agnatis suis hoc genere officiorum gratificari, quod vocatus nuptias suâ præsentia & præclaro munere ornat. Quod Monachi postea fictitiâ

Admiranda sua religione indignum iudicauerunt. Extant enim Canones, quibus Clerici nuptiis interesse vetantur, quasi cum gaudentibus gaudere & consuetudini humanae, quales quales sumus, in rebus licitis & honestis nos accommodare non possimus aut debeamus. Nonne magna hac in re fuit Christi & matris eius modestia? Quis sanctior Christo? quae castior Christi matre Maria virgine incorrupta? Et tamen utriq; ad nuptias hic vocati comparent. Pollui se hodie putant Monachi & Nonnae, si sit illis comparandum in nuptiis, quas secularibus deputant hominibus, sibi vero putant non competere tanquam spiritualibus, quasi Christo spiritualis non fuerit, & Maria virgo castitati & virginitati Nonnarum cedere debeat. Venit ad nuptias, qui nuptiarum non erat filius, & qui ex nuptiis sunt nati (nisi ex scortatione forsan sint & adulterio) nuptias auersantur.

17. Finem autem si respicimus, quare Christus nuptiis interfuerit, quintuplicem potissimum inuenimus. 1. Ut doceret nos, omnino aliquid dandum Naturali conjunctioni & consanguinitati, cum interfuit nuptiis tanquam agnatus, ut antea ostensum. Secundò, ut suam nobis commendaret facilitatem. Sic non contempsit postea Publicanorum convivium, peccatorum consortia, quo declarat, nullas à se negligi occasiones lucrificandi peccatores, sed idem quoq; non aspernatur Pharisaicam sanctimoniam. Sic omnibus omnia sit Christus, ut suos ubique & inter omnes conuertat.

18. Tertio, finis erit principalis, ut ipsas nuptias non tantum ornaret, sed etiam approbaret. Ornare civilitatis erat, approbare necessitatis. Hac enim sua praesentia nuptias honorans & nuptiale convivium miraculo insigni cohonestans, ostendit contra matrimonii damnatores, matrimonium esse sanctum & non tanquam illicitum reprobandum.

19. Quarto, Christus adest nuptiis, ut nascituris quoque confuleret, quod Cyrillus eo adducit, ut intelligeremus, benedici à Christo nascituros ex legitimo matrimonio. Huic sententiae addi potest Christum adesse, ut sua beneficia redemptionis declararet se extendere etiam ad nascituros, sic adest funeri in Nain & defunctos excitat, ut non solum sit Messias tum viventium sed mortuorum & nasciturosum.

20. Ut

20, Ut quinto denique nos doceret, moderatum gaudium, honesta nuptialia convivia, ut & alia Christianam veritatem non excludere. Quis enim sanctulus non reprehenderet, honesta convivia, nisi Christi exemplo reprimeretur, aut quomodo efficacius hæresis Tatiani Marcionisq; refelli potest, quam hoc Christi exemplo? Apostolus quidem jubet flere cum silentibus, sed idem jubet gaudere cum gaudentibus Rom. 12. v. 14. Sic Christus jejunare & vigilare jubet eademq; præstat diligentissimè, sed idem interest nuptiis, convivio apud Lazarum, apud Matthæum, apud Pharisæum & alibi.

21. Pergimus jam visis circumstantiis ad ipsam miraculi occasionem, quam præbet 1. vini defectus, 2. Matris intercessio. Primò *Occasio miraculi.* deficit vinum. Circa vini penuriam non curiosè quærendum, fueritnè tanta sponsi tenuitas, ut vini copiam convivis exhibere nequiverit, vel num usque adeò intemperanter biberint, initio convivæ, ut omni statim vino absumpto secutus sit intempertivus iste defectus. Sed magis inspicienda divinæ dispositionis Providentia dicendumq; est, nec adeo tenui facultate fuisse sponsum nec ita intemperanter bibisse convivas, sed ob eam causam disponente Deo vinum defecisse, ut occasio esset Christo declarandæ suæ gloriæ, sicuti & de cæco infra cap. 9. v. 3. dicitur, neq; hic peccavit neq; Parentes ejus ut cæcus nasceretur, sed ut opera Dei manifestentur in illo.

22. Sponsum autem & sponsam quin admodum perturbarit, quod in mediis gaudiis vinum deficeret, non est quod quis dubitet. Maria ergo Jesu præsentem inopiam & defectum vini Filio suo denarrat, nihil dubitans, quin ipse per miraculum defectum illum supplere possit. Audierat enim ab Angelo hunc suum Filium esse Dei Filium, quod ipsum à Pastoribus prædicari intellexerat. Similiter concionis Simeonis & Annæ recordabatur & dubio procul toto tempore & infantia & pueritia & adolescentia Christi multa præclara specimina & documenta occultæ virtutis divinæ in ipso animadverterat.

23. Quare Filium suum de illo vini defectu admonet, proque pauperibus his Neogamis intercedit, ut divinâ suâ potentia curet, ne dedecore aliquo afficiantur, *vinum, inquit, non habent.* Non dicit, vinum omne ebiberunt & intemperanter consumpserunt, *Maria intercessio.*

sed simpliciter & modestè, *Vinum non habent*. Bibentium intemperantiam non exaggerat, sed sponsi ac sponsæ & eorum qui intererant nuptiis, considerat honorem & necessitatem. Deinde nondicit, Da illis vinum ut bibant, sed vinum non habent. Docemur hinc primùm magis consulere amicorum necessitati, quàm delinquentium exaggerare intemperantiam. Deinde innuitur, fidei animo satis esse, si defectum rerum necessariorum per preces exponat Domino, ut non opus sit argumentis suavoris ad flectendam compositis.

24. Quid verò responsi tulit Maria? *Quid mihi, inquit, & tibi Mulier?* τὴ ἐμῆ ἡ ἐμοῦ? Ubi vocabula hæc explicanda veniunt. Videtur quidem ad verbum sonare, quid hoc, sive ad meam sive ad tuam curam pertinet, quod vinum non habent? Sed hanc non esse posse horum verborum sententiam, probatur ex 1. Pet. 5. v. 7. quod Deo cura sit de nobis imò hæc sollicitudo ad caritatem proximi pertinebat, phrasin ergo hæc optimè ex Scripturæ exemplis dijudicari potest.

25. Jud. 11. v. 12. ad Regem Ammonitarum bello petentem terram Israel Gedeon inquit: *Quid mihi & tibi, quod vastas terram meam.* h. e. quid juris tibi sumis, aut quam causam mecum habes, quod invadis ditionem meam, quæ non ad te sed ad me pertinet? Item 2. Reg. 16. v. 10. Cum filii Sarnie vellent sine mandato Regis Semei maledicentem interficere, inquit David: *Quid mihi & vobis?* h. e. non debetis vos in ea ingerere, quæ mei officii sunt, ad me non ad vos hæc injuria pertinet, & meum tanquam regis officium est fontes plectere. Ita Esd. 4. v. 3. cum hostes dicerent, *ædificemus vobiscum*, respondit Israelita, *ἡ ἐμῆ ἡ ἐμοῦ*, id est, nihil commune nobis vobiscum esse debet in ædificanda domo Deo nostro, sed nos soli ædificabimus. Ita Matth. 8. v. 29. Spiritus immundi superbe ad Christum dicunt: *Quid nobis & tibi Fili Dei*, h. e. cures quæ tua sunt, & nos sine molestia nobis relinque. Habemus n. nostrum peculiare regnum. Hæc sententiæ phrasin propositam optimè explicant, ostenduntq; veram Christi mentem.

26. Costerus pag. 283. præsumit, verba esse obsecratoria, *Mulier quid mihi tecum?* quando in subsidium causæ (inepte satis) accersit verba dæmonis Luca 4. vers. 34. Vide Costere, annon per manifestum absurdum in hoc ipso actu, declarandæ divinæ Majestatis

statis Mulieri humiliter supplicem, constituas totius creaturæ Dominum.

27. Intolerabilis sanè videtur omnibus Pontificiis illa verborum Christi interpretatio, qua vel repulsa vel lapsus quidam precipitantia & ambitionis in petendo ad Mariam recidat. *Vide Barisc. tom. p. 138.* adeo ut potius plurimas alias causas excogitent. *Vide Staplet. Cathol.* & quasi secundum digitos supputent merita Mariæ, quando
1. *amanter & humiliter tribus verbis allocuta est Filium.* 2. *Misericordiam & charitatem exercuit.* 3. *Opem & fiduciam impetrandi habuit.* *Vide Grodicium conc. 2.* atq; insuper exclamet Grodicius loco citato: *Coram vobis Deoq; ipso protestor, ut omnia potius Mariæ virginis peccata (hui vir fortis) mihi potius imputentur, quam omnium hæreticorum omnia, quæ nunquam fuerunt, opera bona & merita. Abrenuntio istis, amplector illa.*

28. Largimur quidem & ipsi ex Mariæ verbis hoc quod quæritur colligi non posse, laudanda n. est quod amicorum tacta necessitatibus, deinde quod eas ad Christum detulit, quem præsentem opem afferre posse credebat. Ex responsione Christi tamen elicere possumus, in quo potissimum Maria sua hac intercessione peccarit. Quia n. Jesus subditus fuit parentibus Luc. 2. v. 51. ideò Mater auctoritate sua & potestate materna erga ipsum usq; ad trigésimū annū usā fuit & eadem sua materna auctoritate, sicut in privata ipsius vita, ita etiam jam, postquam officium Messia tractare cœpisset, Mariam tacite uti voluisse, præsertim cum illorum res ageretur, qui secundum carnem cognati Christi erant, phrasim in responsione Christi indicat. Deinde quod intempestivè urgebat, quo respicere videtur, quod nondum venit hora mea, nondum n. vini defectus convivis innotuerat. Tertiò, quod interpellatio materna futuro miraculo non nihil poterat afferre suspicionis ac diminutionis.

29. Quod autem responsio Christi correctionem quandam præ se ferat, ex eaque Mariam ratione facti in sua petitione hallucinatam esse, etiamsi illam ab omni malitia intentionis voluntariæ absolvat, colligi possit, res ipsas secundum circumstantias ab Evangelista notatas loquitur. 1. Forma verborum Christi satis dura interrogatione exasperata 2. Corinth. 6. vers. 14. & 15. 2. Denegatio expressa ad minimum quoad circumstantiam temporis &

modi à Maria interiti, *nondum venit hora mea.* 3. Admonitio Mariæ ad ministros instituta ex humilima sollicitudine, ne illi quoque vel ad monita tergiversarentur, vel Christo quippiam præscriberent, potius autem ipsius purum & absolutum arbitrium cum paratissima subjectione recognoscere. 4. Ostendant Papistæ rationem, cur illam formulam: *Quid timidi estis modicæ fidei?* unanimiter pro increpatione interpretentur, *Costerus par. 2. conc. pag. 390.* in hac verò nullum increpationi locum relinquunt.

Mulier. 30. Ideoque etiam *Mulierem* non *Matrem* appellat, quia in hoc negotio non vult agnoscere maternum imperium, id est, nihil vult tribuere maternis affectibus, plus aliquid se esse oportere innuat eo, quod à matre acceperat, jam his ipsis verbis, se Dei Filium esse insinuans & declarare incipiens. Quare ne Matris quidem titulo eam dignatur, eò quod materni septa officii transfiliisset, sed tanquam alienam Mulieris nomine appellat. *Quod generale nomen est sexus non corruptela,* ut docet *Ambrosius, l. de Insuper. virg.* & suffragante *August. tr. 10. in Job.* ubi ait: *dicta est mulier secundum femininum sexum non secundum corruptionem integritatis. Non dixit Mater sed Mulier, inquit Euthymius. Significat,* ait *Bedda, se divinitatem, quia miraculum erat patrandum non corporaliter, accepisse de Matre, sed per aternitatem semper habuisse de Patre.* Sic & *Matth. 12. v. 48.* respondet: *Quæ est Mater mea & qui fratres mei.* & *Luce. 11. v. 27.* *Beatus venter, qui te portavit, imò beati, qui verbum audiunt & custodiunt.*

31. Ac prævidit Christus quantum supersticiosi cultibus Mariæ novissimis hisce temporibus tributuri essent multi, invocando illam, & mediatricis partes ipsi transcribendo. Saluti E. nostræ consulens, futuræ superstitioni de advocacione Mariæ opposuit hanc sententiam, quia ostendit quantopere abominetur, quando honor, sibi soli debitus, inter se & Matrem quasi facta sortitione aut partitione dividitur. *Bedda adversus Erasmus* impudenter inquit; *Christum etiam nunc in dextra Patris, debere Matri obedienciam juxta humanam naturam:* & ideò exponunt verba hymni sui: *Monstra te esse Matrem, h. e. Jube Nato & jure Matris impera.* Sed quid Christus respondeat, Phrasis indicat; *Quid mihi & tibi Mulier?* Observetur itaque nihil in precibus tam offendere Christum quam si sancti, etiam si Mater ejus sit, admisceatur iis, quæ sui solius officii sunt.

32. Sub-



32. Subjungit jam denique *rationem increpationis*: *'Nondum, Ratio increpationis,*
inquit, *venit hora mea.* Augustinus ad horam mortis refert, cum in
cruce Matrem agnovit & discipulo commendavit Johan. 7. v. 8. &
19. v. 26. Sed remotior est hæc sententia. Simplicius erit ut more
Scripturæ hora intelligatur tempus, commodium & oportuna
ad agendum aliquid, quod tempus à Deo constitutum & ordina-
tum est. *Rom. 13. v. 11. Hora est à somno surgere, Apoc. 14. v. 15. hora*
metendi, Job. 13. v. 1. Venit hora ejus, Luca 22. v. 53. hæc est hora ve-
stra. Quare ostendit Christus hac responsione matrem decorum hic
hæc observasse, q. d. intempestiva ades, tempus hoc nondum fert,
oportet penuriam vini manifestiorem fieri, ut magis innotescat
penuria, sic gratius erit beneficium. Non temerè se aggredi mira-
culorum docet operationem ad preces Matris aut cognatorum fa-
vorem, sed expectare momentum & horam à Deo Patre ab æterno
præfinitam. Hoc ipsum opportunum tempus ut horam hanc *Theo-*
phylactus nominat, adfuit paulò post, quando nimirum defectus
vini omnibus innotuerat. *Erat enim Patris voluntas, & gloria, ut*
docet Chrysostomus, tùm demum miracula adhiberi, cum de necessitate
malisq; hominum ita constaret, ut de omni humano auxilio esset despe-
ratum. Nam si prius facta, pro miraculis habita non fuissent ac pro-
inde sinem suum non asscuta, adducendi sc. homines ad fidem in Fi-
lium Dei. Hanc ob rationem *JESUS* expectabat, ut vini inopia
præsentibus omnibus esset perspecta priusquam miraculo vinum
suppeditaret.

33. Quid verò Maria ad hoc responsum Filii? Num indignatur
& neglectæ obedienciæ ipsum insultat? Nullo modo, sed tacitè
suam præcipitem incogitantiam agnoscit, & de subsecuturo auxi-
lio nihil diffidens ministris injungit, ut ex ipsius præscripto & jus-
tu sollicitè ac reverenter agerent, quicquid esset mandaturus. *Quic-*
quid ipse vobis dixerit, inquit, facite. Ac notetur, quod in defectu
vini Maria ministros non ad se invitat promittens ipsis patrocini-
um vel auxilium, sed ad Christum ipsos deducit & ablegat. Vo-
luit itaque hoc aureo axiomatico concludere & adversarios nostros
Pontificios refutare, & docere, non faciendum quid ipsa velit, sed
quid Christus dicat. Nusquam enim ulterius in Scriptura sacra vel
verbum eam protulisse legimus. Mentio ejus quidem fit, sed quod
quædam adhuc locuta fuerit, legisse non memini. Hucusque ana-
lysis partis prioris, sequuntur.

QVÆSTIONES.

Prima. An voto aliquis ad calibatam in perpetuum abjurato conjugio se astringere possit aut debeat, ita ut emisso voto nec possit nec debeat in perpetuum sub poena æternæ damnationis, in quocunque etiam casu, si necessitas flagitaverit, remedio conjugii divinitus contra usuriam & vitandam fornicationem instituto uti? Id vult Concil. Trident. p. 3. can. 9. Canon ita habet: Si quis dixerit, Clericos in sacris ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos posse matrimonium contrahere contractumq; validum esse non obstante lege Ecclesiastica vel voto, anathema sit. Verum hoc affirmatur à seculis non ex Scripturis divinitus inspiratis, sed ex hominum præsumptis sententiis & decretis, ideoque etiam non semitas Domini rectas in Scriptura præmonstratas, sed potius anfractus & Labyrinthos viarum humanarum ingrediuntur. Nos itaque potius ipsam Pauli sententiam de calibatu suscipiendo videbimus, qui satis manifestè de quaestione proposita I. Corinth. 7. disserit, quo loco genus hominum constituit duplex: Alterum est, quod habet donum tale, ita ut possint flammam libidinis restringere vel reprimere & cohibere. Alterum, quod continentiam donum non habet. Quod ad posterius attinet, dicit ei v. 9. Calibatam nec præcipi nec consuli, sed præceptum se habere Domini, ut, qui se non continent, contrahant matrimonium, Melius enim est nubere, quam uri. De priori verò longè alia est sententia Pauli ac Papistarum & Canonis Tridentini. Ille sententiam simpliciter profert, eos, quibus à Deo datum est, ut possent verbum de calibatu capere, non debere querere uxorem, si soluti sint, v. 27. interim tamen v. 28. de iisdem dicit, quod si & uxorem duxeris, non peccasti, & si virgo nupserit, non peccavit. Afflictionem tamen in carne habebunt ejusmodi. Ubi vides, quod Paulus hoc dicit, Eos, qui donum continentiam habent, & tamen contrahunt matrimonium, accessere quidem sibi afflictiones carnis, conscientiam tamen in Spiritu coram Deo ipsi relinquit liberam, quod scilicet nubendo non peccent. Papiste verò non tantum non discernunt inter hæc hominum genera, sed promiscuè etiam omnib. Clericis, (ut loquuntur) sub poena mortis æternæ, testis est Concil. Trident. sanctio, interdicit. Papa Syriacus & Innocentius Sacerdotes ex propriis conjugibus generantes sobolem contumeliosè appellant Sectatores libidinum, & Præceptores

ptores victorum. Sic *Pistorius* im *Begweiser*: *Conjugium tam non*
prohibemus, quam Deus prohiberit vinum, à quo tamen fuisse abstine-
re Sacerdotes tempore sacerdotalis officii. Levit. 10. v. 19. Non n. prohib-
emus absolute conjugium sed ad certam rationem & modo. Ecclesia n.
requirit votum castitatis voluntarium, postea v. urget voti impletionem
p. 67. videri vult Pistorius, quod Paulo non contradicat, dum Eccle-
siam tantum voluntarium votum requirere ait: sed protestatio facta
est contraria, imò reliquis omnib. Papiſtis, qui satis ostendunt qua-
le votum requirant Jesuitæ, dum videl. ad unum omnes, prohibent
Sacerdotib. nuptias, imò votum ab iis extorquent, quo se obstrin-
gant, quod non velint inire matrimonium. Vide Canonem Triden-
Presbyteris n. Diaconis & Hipodiaconis nunquam licuit ex uxore ante
sacrum ordinem ducta filios procreare, Episcopi nunquam nisi vel celi-
bes vel ab uxoribus abstinentes fuerunt consecrati. Sic loquitur qui
novit bellare minus. Potestne, Pistori, votum castitatis dici volun-
tarium, quando exigitis id à persona non sui juris, sed plerumq; à
pueris & puellis, quæ vel parentibus eripiuntur & voto coacto &
non intellecto obstringuntur, vel ab ipsis parentibus propter cu-
ram victus & sustentationem in monasteria detruduntur, vel allecti
& persuasi illecebris puerilibus irretiuntur, ut propter gulam &
ventrem inconsiderati voveant, quod deinde votum semel factum
animadvertentibus, revocare haut licet. Testor praxin vivam.
Paulus verò non audet calibatam tanquam necessarium etiam il-
lis, qui donum habent, injungere, nec audet peccatum dicere et-
iam illi, qui donum continentie habent, contrahant matrimo-
26. (conscientia tamen manente libera) bonum esse sic manere. item
v. 40. melius facit & beator erit, si habens donum, sic permanserit
juxta meam sententiam. Non g. præcipit sed conscientie liberum re-
linquit, tantum suadet & cõsultat, ut propter utiles fines illi, qui donum
continentie habent, si voluerint, in calibatu maneant. Jesuitæ a. er-
rantium magnæ hominũ parti suis nempe Monachis, Monialib. &
Sacerdotib. Conjugio (quod tamen Sacramentum esse volunt) interdi-
cunt, sed ipsi quoq; ordini iniqui sunt, quod dictum Rom. 8. v. 8. Qui in-
carne sunt, Deo placere non possunt, ad conjugium ineptè detorque-
atq;

atque eos qui in conjugio vivunt, immundos contaminatos & carnales esse scriptitant, qui nec Deo placere, nec deprecantes à Deo exaudiri possint. Paulus v. 35. addit necessariam & utilem cautionem, quomodo nimirum cœlibatus sit suscipiendus, *hoc autem dico ad id, inquit, quod vobis ipsis conducibile est, non ut laqueum vobis injiciam, sed ad id quod honestum est, & quod facultatem prebeat sine impedimento Dominum obsecrandi*, quasi dicat, qui vitam cœlibem agere instituit & sibi proposuit, si postea experiatur se à Satana periculosè tentari, ustionibus pollui, in periculo fornicationis versari, invocationem impediri, exercitia pietatis turbari, flammis libidinum, quas lucta oratione & diligentia restinguere & reprimere non potest, is si in hoc casu ad servandum cœlibatum, quem suscepit, adigitur & cogitur, ei profectò contra voluntatem & prohibitionem Pauli laqueus injicitur: Qui verò obstinatè in tali casu cœlebs conatur manere, is sibi ipsi contra mentem & inhibitionem Pauli laqueum induit. Canon verò Tridentinus, si semel deliberato proposito cœlibatum suscepisti, etiamsi laqueus tibi vel sit vel postea fiat, tamen in perpetuum sub poena aeternæ damnationis non potes inde liberari. *Si enim quis dixerit, posse omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiamsi eam noverrint, habere donum, anathema sit.* Et talis est convenientia inter Jesuitas de hac unica tantùm questione & ipsum Deum per Paulum loquentem. Sed scrupulus forsàn remanet Jesuitæ, *Nomine peccatum est votum jam emissum non servare?* Deut. 23. vers. 23. Eccles. 5. vers. ult. Resp. Deum non omnium votorum sicut etiam non omnium juramentorum qualiacunque sint, & quocunq; vergant, impletionem sub interminatione mortis aeternæ exigere, ut de juramento Saulis I. Reg. 14. v. 24. Davidis I. Reg. 25. v. 22. Herodis Matth. 14. v. 7. Cùm ergo opiniones votis annexæ sint impiæ, ut jam vidimus, nequaquam cum hujusmodi impiis opinionibus servanda sunt vota. Interim tamen non leviter aut temerè ab eo, quod jurejurando promissum, recedendum esse largimur: Adhibenda ergo diligentia, conatus, lucta, addendæ preces, quod si Deo juxta Pauli consilium & præscriptum. Si verò non poteris continere & versaris in periculo fornicationis (consilium est Magni Chemnitii) tum Deus ipse te absolvit, non enim vult tibi laqueum injici,

injici, de quo ante. Etsi in genere vovisti castitatem, non sequitur
te abjurasse conjugium, qui enim in conjugio servat castitatem,
dici non potest, peccare contra votum castitatis.

QVÆSTIO SECUNDA.

An qui se Deo devoverunt amicorum negotiis secularibus implicari
possint? Si Jesuitæ per res seculares intelligerent ea opera, qua tra-
ctant filii hujus seculi, cum quibus conformari secundum Pauli
exhortationem Rom. 12. v. 2. 2. Cor. 6. v. 14. non decet, facilis foret
inter nos, & Costerum part 2. Conc. p. 305. quæstionis negantem
tenentem, consensus. Verùm quia ipse & cum eo ad unum omnes
per devotos Deo non intelligant tantum sincerè pios, sed Monachos
religionis electio voto constrictos, per seculares, Laicos dicant,
qui licet vera fide & pietate præditi, tamen politica munera
obcunt vel externis laboribus exercentur; Res seculares, ijs
sunt omnes quas tractant Laici etiam pro ratione divinitus
instituti officii, tum auxilia, quibus in communi vita & quodiam
hæ necessitatibus opus est, maximam pariunt explicationes
in loco, dum exemplo mentem suam hunc in modum declarat. *Vn-*
de, inquit, cum ad quendam in solitudine Monachum, frater ejus secularis
auxilia causa accessisset, ille eum ad tertium fratrem ablegavit, respondens
hunc abiisse, respondit Monachus, & Ego seculo mortuus sum. Sed ne
Costerus sententiæ negativam planè absque ratione statuissè vi-
deatur, ex verbis Christi: Quid mihi & tibi mulier? elicit contra sty-
lum reliquorum Jesuitarum, qui manibus pedibusque aliàs labo-
rant, ne per hæc verba dissensus Christi à matre vel aliqua dene-
gatio admittatur. Verùm enim verò, quid hac lege aliud vult Co-
sterus, nisi ut legem charitatis regiam Jac. 2. v. 8. è medio tollat?
Quid est si hoc non est emortuum esse ad opera charitatis? juxta
illud Judæ v. 12. Sed quomodo glossa hæc ad exemplum Christi
& 49. tamen negotiis secularium nempe convivio nuptiali non-
solum affuit, sed etiam auxiliumulare præstitit (nota stylum
Jesuiticum) vini sc. aliquot amphoras sponis & convivis donavit.
Sed nec omittere possum Costerum sui planè oblitum & sibi in hac
quæstione è diametro contradicere in 3. Epiph. pag. 30. Si in spiritua-
libus,

libus, inquit, occupari exercitiis, precibus, meditatione, & proximi tunc fer-
tis necessitatem, deponere de manibus omnia, ac ad ipsius opem accurre. Hoc
enim Deo meditationibus tuis gratius, adeo ut etiam colloquium cum B. Vir-
gine tunc deserendum sit.

QVÆSTIO TERTIA.

An conjugium sit Sacramentum? Septem statuunt Papistæ Sa-
cramenta N. T. nec plura nec pauciora. Sic enim Concil. Trident.
sess. 7. can. 1. Si quis dixerit N. Legis Sacramenta aut plura aut pauciora
esse quam septem, videl. Baptismum, confirmationem, Pœnitentiam, Eucha-
ristiam, Extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium, aut etiam ali-
quod horum non esse Sacramentum, Anathema sit. Huic subscribunt
Mag. sentent. libr. 4. distinct. 2. Synod. Petrocoviens. cap. 33. Bellarminus libr.
1. de Sacram. in genere cap. 13. Verùm hoc Jesuitarum commentum
temporibus Hugonis & Petri Lombardi primum percubuit. Lom-
bardus enim primò hunc numerum septenarium posuisse legitur,
sed cum aliàs in colligendis Patrum testimoniis admodum felix
& diligens sit, omninò nulla de eo vetustatis testimonia recitat.
Tum etiam nullum Concilium extat vetustius & antiquius Flo-
rentino, ex quo hic numerus probari & sanciri possit. Unde pa-
ret, omninò altum hujus numeri septenarii silentium apud vetu-
stiores & probatiores authores fuisse, quod probe notandum.
Cum autem idoneis vel documentis ex Scriptura vel testimoniis
ex vera antiquitate destituantur, tam futiles & clumbe congesse-
re probationes, ut jam vel earum ipsosmet pudeat. Ita Iohannes Lu-
dovicus Vivaldus in lib. qui inscribitur, Aureum opus de Contrit. f. 128.
magnam copiam demonstrationum effudit. Convenienter, inquit,
sælestis Medicus septem instituit Sacramenta, quia septem sunt vulnera, quibus
infirmatur humanum genus contra triplicem videlicet culpam & quadru-
plicem pœnam. Deinde ideo sunt septem Sacramenta, quia disponunt nos ad
septem virtutes habendas. Nam Baptismus est Sacramentum fidei, confirmatio
spei, pœnitentia, Iustitiæ, Eucharistia Charitatis, Extrema Vnctio perseverantiæ,
ordo prudentiæ & Matrimonium temperantiæ. Alii aliàs attulere proba-
tiones à septem libri sigillis Apocal. 5. v. 1. A septem tubis Angelorum Apoc.
8. vers. 2. A septem Panibus, quibus sedavit Christus famem turbe Matth. 15.
vers. 14. Verùm si ita more Pythagoræ à numerorum proportione nume-

numerando progredi liceret, utiq; daretur unum Sacramentum, quia unus Deus, Christus, Spiritus: Duo, quia duæ tabulæ Moſis, item duæ naturæ in Christo. Tria, quia tres perſonæ Trinitatis, &c. vel quatuor aut quinque millia, quia tot homines Chriſtus miraculoſè pavit, &c. Sed Paul, inquis, Eph. 5. v. 32. vocat conjugium Sacramentum. R. Verſio eſt vitioſa, in Græco n. eſt vocabulum Myſterii non Sacramenti. 2. Eſt fallacia à dicto ſecundùm quid ad dictum ſimpliciter. Non enim dicit Paulus ipſam conjugium eſſe Myſterium, ſed loquitur determinatè. Loquor 2., inquit, de Chriſto & Eccleſia. Quid autem in ſpeciali ſignificatione (generali n. ſignificatione vocis dici poſſe ſeptè Sacramenta incicias nõ nò poſſit dici Sacramentum, probamus. 1. quia caret pmiſſione juſtificationis. 2. Quia hac ratione fuiſſet Matrimonium Sacramentum etiam in V. T. quod ipſi Pontificii non concedent. 3. Quia alias extra Eccleſiam eſſent Sacramenta, quod abſurdum. 4. Quia caret viſibili Elemento. 5. Quia nulla ſit ibi applicatio gratiæ, &c. Ex his omnibus quiſque ſani ac liberi judicii facilimè percipere ac perſpicere poteſt, quàm rectè & orthodoxè Pontificii ſeprenarium numerum Sacramentorum, verè & propriè ſic dictorum, tradant ac defendant. Interim quidem ſi Diſputatio in hoc tantùm cardine verteretur matrimonio tribuendam eſſe appellationem Sacramenti propter hanc cauſam, ut eſſet comonefactio de rota illa doctrina, de dignitate matrimonii, ut quæ contra omnes doctrinas dæmoniorum appellatio Sacramenti, quaſi in illuſtri loco collocaret conjugium, & moneret præclariùs & auguſtiùs de Matrimonio loquendum & ſentiendum eſſe in Eccleſia, quàm apud Ethnicos, quibus doctrina verbi Dei ignota fuit, utq; ipſos conjugatos officii ſui admoneret, & in cruce conſolationem monſtraret. Si hoc, inquam, quæreretur à Pontificiis, poſſet de appellatione conveniri. Quod verò conjugium propriè loquendo ſit Sacramentum, quodque conſtitutiva Sacramenti habeat, illud minimè concedi poteſt, ut antè probatum.

QVÆSTIO IV.

An omnia debeant eſſe communia? Non omnes Anabapriſtæ, ſed ſaltè inter ipſos *Hutteriani*, ut vocant, reperiuntur, q bonorum communionem tanquam rem neceſſariam & ab Apoſtoliſ in primitiva

Ecclesia mandatam & constitutam urgent. Contradicunt his fratres proprii, illi, quos *Helveticos fratres* appellant, & utraque pars hujus sectæ alterius sententiam damnat & rejicit. Notetur autem statum controversiæ non esse, an quis salvis legibus politicis pro lubitu cum aliis sua bona partiri velit, sed hoc quæritur, *utrum Christianus esse non possit, qui sua non in commune conferat, ira ut NECESSARIÒ Christianus sua in publicum conferre debeat?* Nos statuimus & docemus, neminem teneri ad hoc, ut in publicum conferat suas facultates, sed retinere posse salvâ conscientia unumquemque suas facultates proprias & eas pro lubitu citra tamen Dei contumeliam aut nullum abusum dispensare, neque communionem bonorum necessariam ulla ratione putamus. Quia Patriarcharum & aliorum Sanctorum saluti divitiarum non obfuerunt. Nec enim Christus Nicodemum ad se noctu venientem & de via ad vitam æternam quærentem jubet in commune conferre facultates ac oves, sed aqua ac Spiritu renasci Johan. 3. vers. 3. Sic Zachæo excipienti Christum cum gaudio nõ inungitur, ut bona ac facultates suas in commune conferat, sed ipse *ultrò* dimidium bonorum non in commune, sed pauperibus se collaturum promittens, audit à Christo hæc verba: *Salus hodiè domui huic facta est, ed quod & ipse filius sit Abrahæ*, id quod fide fieri Apostolus testis est. Sic nec Cornelio baptizato Petrus, nec Lydiæ purpurarum venditrici concione Pauli conversæ ille communionem bonorum imponit. Quod ad primam N. T. Ecclesiam attinet, fuit illa communio non juris comünis, sed facti singularis tantum, nec ex necessitate absoluta, sed ex liberrima voluntate pro ratione ipsius temporis, tum metu periculi ereptionis bonorum ab Ethnico & impio Magistratum amore & desiderio audiendi verbum Dei & conversandi cum Apostolis suscepta: Non autem ex necessitate credentes ita contulisse dono bona, docet Petrus *Actor. 5. v. 3.* *Anania, inquit, cur implevis Satanas cor tuum mentiri te Spiritui sancto & fraudare de pretio agri? Nonne manens TIBI manebat & venditarum in TVA erat potestate?* Quod si itaque in Ananiæ potestate fuit, pecuniam, quam pro agro acceperat, integram retinere, vel integram ad pedes Apostolorum conferre, constat ipsum nihilominus potuisse vivum membrum manere, quia illa bonorum comünio non mandati & præcepti, sed libertatis erat Christianæ: Quemadmodum de multis credentibus illorum temporum legimus, quod bona sua in commune

mune non contulerint, sed sibi retinuerint, ac tanquam propria possederint, ut Coriarius, Maria mater Johannis, Lydia, Philippus Evangelista & Christiani Antiocheni, prout quisque *habebat* fratribus indigentibus in Judæa subsidium miserunt.

QVÆSTIO V.

*An mulieres sint homines? Negat hoc scurra iste in Disputatio-
ne Mulieres homines non esse, interque alia probationem ex nostri
Evangelii versu 4. desumit dum th. 39. inquit: Christus ad propriam
matrem dixit: Mulier quid mihi tecum? Si ergo cum matre, quæ illum ge-
nuit, nihil est commune illi, multò minùs cum aliis mulieribus. Verùm
quis sanus ex his Christi verbis talem conclusionem deduxerit,
Christus docere voluit gravissimum esse peccatù Deo præire sive
præscribere velle. Ille verò sexum muliebrem, quod aversetur
Christus, colligit. Christus à carnali matris suæ respectu ad con-
templandam Dei gloriam in futuro miraculo convivas revocavit.
Tu autem Fanatice, quia Christo in hoc miraculo nihil commu-
ne cum matre carnali. E. nec habere communem humanitatis
naturam deducis. Taceo quod occurrere voluit horrendis Pa-
pistarum superstitionibus; quibus Mariam ei usque exverdis, ut
publicè illi accinerent: *Roga Patrem, jube natum & jure Matris impe-
ra.* Verùm quid opus refutatione, siquidem ipse thes. 41. concedas
Mariam esse hominem, hac tamen limitatione, *quod non naturâ, sed
gratiâ sit,* ubi notabis objeter, quod antea simpliciter negaras, hic te-
cum limitatione concedere. Quæ limitatio tamen nulla, unde
enim hanc probabis? E. nobis naturâ hominibus non erit con-
substantialis Immanuel, qui est *ὁμοῖος* æterno Patri? Quæ erit
tandem certitudo promissionum divinarum de Messia nascituro
ex semine Abraham, si Maria ex hominum numero erit exautho-
randa vel saltem ex gratia homo fuerit? Quomodo gloriari pote-
rimus Filium Dei esse carnem de carne nostra, & os ex ossibus no-
stris? Quid fiet dulcissimo vaticinio Jacobi Patriarchæ Gen. 49.
vers. 10. *Non auferetur sceptrum de Juda, neq; Legulator è medio pedum
ejus, donec veniat* יְהוָה *secundina ejus i. filius in secundis con-*
tentus, Filius i. e. Messias, cui gentes obædient eumque Servato-
rem suum agnoscent, Ejus i. e. Jehudæ, ut & in præcedenti mem-
*bro è medio pedum ejus nempè Jehudæ, ut Chaldæa paraphrasis**

utraq; & Hebræi interpretes unanimiter consentiunt, Quod autem
 tem reliquæ mulieres æquæ ac Maria naturâ homines sint, facile
 apparet ex veritatis simplici ac dilucida narratione, quæ habetur
 in V. ac N. T. Nam creavit Deus hominem in imagine sua, in imagine
 inquam Dei creavit eos, Marem & Feminam utrumq; hominem sexto die. Ad
 utrumque etiam conjunctim pertinet benedictio propagationis.
 Non legisti, inquit Dominus, quia, qui fecit ab initio hominem, masculinum
 & feminam fecit. Item, vocavit nomen eorum hominem, quo die creati sunt,
 Item in bello jussu Dei contra Midianitas gesto Virgines tantum
 ex hominibus servantur. Agnosce, ait Maccabæa mater ad filium, Deum
 omnia fecisse ex iis, quæ non erant, & nos homines ita factos esse.

P A R S S E C U N D A.

Hydris.

34. Nuptias hæcenus dixit easq; afflictas, quia vinum deest,
 & eò magis, quod intercedenti difficilior visus est Christus; jam
 ad narrationem miraculi progreditur Evangelista, quam sanè, ut
 rei per se mirandæ lucem adderet, satis diligenter texuit. Quoniã
 opus erat hydriarum, in quibus ex aqua factum est vinum, aliquã
 facere mentionem, simul visum est & rationem ostendere, propter
 quam præsto in his nuptiis fuerint, ne dolo quodam & ex destina-
 to ab his, qui ad Christum pertinebant consilio illuc quisquam in-
 vectas suspicetur. Dicit ergo Evangelista in illo loco, ubi conviviũ
 nuptiale celebrabatur, hydrias politas fuisse, Hebraicum 72 quod
 generale est nomen vasis, Græci reddiderunt ὕδρια, Latine dici po-
 test aqualis, quod aquis hauriendis & recipiendis destinatum est.
 Nam aliàs etiam de vasis farinæ dicitur 3. Reg. 17. v. 12. & hoc perti-
 net ad illustrandum miraculum. In dolio enim vinario etiam va-
 cuo potuisset reliquiis fecium aliquid tribui, in his autem hydris
 vinum nunquam fuit. Vulgares a. hydris fictiles fuisse, inde colli-
 gitur. Confringuntur enim Jud. 7. v. 20. Eccles. 12. v. 6. fuisse etiam
 portatiles ostendit historia Gen. 24. v. 15. Jud. 7. v. 20. Joh. 4. v. 28.
 Hæc v. fuerunt lapideæ, & tantæ magnitudinis ac capacitatis, ut loco
 non moverentur, sed positæ essent, non portarentur ad haurien-
 dum aquam, sed aqua in illas inferretur, nec postea Christus dicit:
 Infundite inde, sed haurite inde & afferite Archiridino.

Purificatio-
 nes, Jud. 20.
 1112.

35. Positas a. hydris fuisse secundum purificationem Iudeorum in-
 quit Evangelista. Varia n. apud Judæos fuerunt genera lavatio-
 num, quas vocant Baptismata, & horum quædam erant legitima

ac divinitus instituta, qualis est illa Expiationis lavatio, de qua scri-
ptum est in Num. c. 19. Sunt & lavationes in libro Levit. c. 15. quæ
quid adumbraverint, non est hujus loci explicare. Quædam verò
fuerunt ab hominib. excogitata. In ritibus enim religionis non so-
ligiosiores, sua addunt figmenta, ut quod Deus, pro ipsorum opi-
nitione, inchoavit tantum, ipsi absolvant: Talis lavatio fuit, cujus fit
mentio apud Marcum c. 7. v. 8. Luc. 11. v. 39. & Matth. 23. v. 25. ubi
non manus tantum, sed urcei, calices, patinæ, cultri, &c. sæpius pu-
rificabantur. Quare juxta hanc consuetudinem positræ erant his in-
nuptiis sex hydrizæ, ne opus esset semper ad flumina recurrere, quæ
convivio quantumvis magno sufficere judicabantur.

36. Harum singulæ capiebant binas aut ternas metretas, i. Ca. *Mensuræ*
dos (sic n. vertit Plinius hoc nomen ex Dioscoride) estq; *hydrizæ*,
777021 a metiendo deductum, mensuræ certæ ejus, quæ Hebraicè di-
citur *בָּטָא* Batus Jel. 7. v. 10. Batus autem sex Hin. Hin duodecim
Log. Log sex ova gallinacea communia. Ac proinde *בָּטָא* seu
metreta continet 432. ova communia. Si jam ponas, hydrizum
illarum tres cœpisse duas metretas, tres alias tres metretas, conti-
nuerint in unum quindecim metretas, i. e. 6480. ova commu-
nia, i. e. duos vini modios plus minus constante modio 96. lotis. Vel
nostro modo loquēdi, continet metreta decē congios h. e. 60. sex-
tarios, qui si dicantur p. 15 erunt 900. sextarii, qui faciunt nostra
mensura 110. *Süssbich*/h. e. fermè sechs Eymer vel drey Ohm Wein.
Vide Harm. Chem. Flacii Francif. Lucæ in Joh. & alios.

37. Cum igitur nunc Christus tempus & horâ auxilii ferendi & *Hydrizum*
miraculi exercendi advenisse intelligeret, præcipit ministris, ut hy- *impletio.*
drizæ illas aqua impleant, implete, inquit, hydrizæ aqua. Mandat
hoc, non, quod non poterat sine aqua vinum creare, vel etiam aquam
solo verbo absq; opera ministrorum in hydrizas infundere. Sed u-
titur hac externa materia, alienoq; ministerio, partim ut potentiâ
suâ nõ tantum creatione ex nihilo, verum etiâ rerû creaturû mu-
tatione declaret, partim ut tanti miraculi testes haberet & miracu-
lum per ministros illustrius fieret. Nam qui infuderunt aquam in
hydrizas, testimonium dixerunt, se non vinum, sed aquam infudif-
se, quod & ipse hydrizarum usus probat. Non enim positræ erant
ad capiendum vinum, sed aquam, & tamen mox hauritur ex iis
vinum.

38. Mini-

Ministrorum
obsequium.

Aque mu-
tatio.

Architri-
clinum.

38. Ministri autem memores verborum Mariæ (quæ jussit ut quicquid diceret Christus, statim obœdienter expedirent) huic mandato Christi obsequuntur, & hydrias ad summum usque implent. Dum autem ministri aquas hauriunt Christus interim non ociosus est, sed divinâ suâ potentia in vinum eas convertit, non subtrahens aquas & in earum locum vinum substituens, sed verè illas ipsas aquas in fonte haustas immutans, & substantiam earum in vini substantiam convertens.

39. Quo pacto dicit Jesus ministris, *haurite nunc & ferte Architrilino*, quæ græca vox est, nomen habet à Lecticis, in quibus convivæ mensis accumbant. *κλίνω* enim à verbo *κλίνω* reclino, lectum significat, in quo reclinare & recumbere aut etiam decumbere vel erecti sedere possumus. Et *τραπέζης* sive *τραπέζης* appellationem accepit ex frugali antiquitatis consuetudine, Tres n. circa mensam lecticæ erant, in quibus totidem convivæ discumbant, sicut ostendit Juvenal, ubi inquit: *Aliquando Clientem adhiberi mensæ tertianæ vacuo cessarent culcitra lecto*, & Horatius aliquoties meminit de tribus convivis, Plautus verò biclinium vocat, ubi duo tantum, Adolefcens sc. cum amica, discumbant. Postea verò per synecdochem non lecticæ tantum & mensa, sed & locus ipse, ubi mensa cum lecticis stabat, cœpit vocari Triclinium, & per *ἐκτασιν* non tantum locus angustior, qui tres tantum lecticas capiebat, sed quodvis conclave, in quo quantumvis magna convivarum frequentia discumbat, accepit appellationem triclinii, sicut citatur exemplum ex Quintiliano de Triclinio, quod super convivas corrui.

40. Huic Architrilino vinum afferri Christus jubet, partim quia sobrius erat (quia cui cura mandata est curandi convivium, is cæteris bibentibus abstemius esse consuevit) partim quia saporum peritus majore fide pronunciare poterat de vino, quam cæteri convivæ, quorum palata jam multo vino poterant abforduisse, partim etiam ut miraculum redderetur magis conspicuum. Si enim primum ad sponsum vel ad convivas delatum fuisset vinum, putassent illud administrari per Architrilinum & illius haereticus assertatum esse studio. Architrilinus verò sciebat nihil superesse vini, ideò commodum erat ad hunc primò deserti vinum.

41. Ostendit autem Evangelista, Architrilinum interea, dum ministri

de felle mure

ministri hydras implerent aqua occupatum fuisse solitudine
forsan & agendis consiliis, qua ratione praesenti inopia succurri
posset. Cum ergo ex inopinato vinum ipsi prae gustandum offer-
retur, existimavit sponsum aliunde curasse vinum illud afferri. Mi-
nistri enim nihil dixerunt unde haussissent. Advocat itaque spon-
sum & cum eo quasi expostulat, quod hoc nobilissimum vinum
postremo loco curasset apponi. Erat enim ut ex verbis Architri-
clini liquet Judaeis in more positum, ut sub initium convivii opti-
mum, quod vis vinum convivis & hospitibus propinarent & post
ea absoluto propemodum convivio, id quod deterius esset. *Omnis
homo, inquit Architriclinus, primo bonum vinum (καλόν, id est, κρείττον,
ut apparet ex antithesi τὸν ἐλάσσον) ponit, & cum inebriati fuerint, tunc
id, quod deterius est.* Ministri ergo testes fuerunt aquam in vinum
conversam, Architriclinus testis fuit vinum fuisse optimum.

42. Nec per verbum *μεθυσθῆναι* intelligenda hoc loco beluina
vini ingurgitatio, sed liberalis vini potus, quatenus iste cor homi-
nis exhilarat. Sic Ψ quod Genes. 43. vers. ult. sumitur inebria-
tus fuit, id Hagg. i. v. 6. significat sicim explere.

43. Quemadmodum autem hoc miraculum valde luculen-
tum in tanta hominum corona factum, ita Evangelista id majo-
rem in modum commendat. *Primo quia hoc fuerit quasi primordium
signorum Iesu.* Unde patet falsum esse librum *de miraculis infantiae*
Salvatoris. Si enim in infantia quaedam edidisset miracula, mul-
to plus habuissent admirationis & celebritatis, utpote à puero fa-
cta, quam quae postea edita sunt, ut non potuisset gloria ejus Israe-
li incognita esse, propter quam tamen manifestandam dicit Ba-
ptista se missum esse Johan. 1. vers. 31. Deinde repetit locum in-
Epilogo, ubi editum fuerit, in *Cana Galilaeae*. Tertiò finem addit
cur sic editum, *ut manifestaret gloriam.* Deinde *ut crederent in
eum discipuli ejus.* Erant enim recenter vocati à Christo, rudes ad-
huc & minimè animo confirmato. Animadvertenter quidem
Christum esse Messiam Patribus promissum. Sed illis adhuc
multa poterant occurrere impedimenta. Quare hoc miracu-
lum plenius confirmatos ait, quasi dicat haecenus quidem secuti
sunt Christum, sed jam plena fide ex illo miraculo secuti sunt
eum. *Sed examinemus quaestiones dubias,*

D

QVÆ.

Quaestio I.

An lex possit adimpleri eiq. ad plenum
satisfieri?

Præterquam, quod Pharisæis hoc persuasum fuisse manifestum est ex Matth. 19. v. 20. Luc. 10. v. 25. Omnia hæc servavi à iuramento meo, quid adhuc mihi deest? Et Luc. 18. v. 11. 12. gloriatur Pharisæus, se ultra mandata Dei multa supererogasse, etiam hodie præter Pelagianos Pontificii impie decernunt, posse hominem renatum & iustificatum perfectam legi divina præstare obedientiam. Ex verbis enim Mariæ, Quodcumque dixerit vobis, facite: Stapletonus in Promptuario tam Catholico ad hanc Dominicam 2. 2. quam morali ad hanc Dominicam. 1. 4. deducere hoc ipsum conatur: Locus, inquit, tractatus contra hereticos integram & plenam omnium Christi mandatorum observationem, juxta egregium beate Virginis documentum, quam hodie impossibile esse ore blasphemus ajunt: Hanc sententiam clarius & prolixius proponit Concil. Trident. part. 1. cap. 11. cum inquit: Nemo quantumvis iustificatus liberum se esse ab observatione mandatorum putare debet; Nemo temeraria illa & à Patribus sub anathemate prohibita voce uti, Dei præcepta homini iustificato ad observandum esse impossibilia. Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis, cuius mandata gravia non sunt, cuius jugum suave & onus leve. Et in Canone ejus: Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam iustificato & sub gratia magni auro, esse ad observandum impossibilia, anathematis. Sed quia momenti hæc controversia, quæ nisi recte decidatur & explicetur non recte primò tradi, intelligi aut ultrapari potest doctrina Scripturæ, de agnitione & confessione peccatorum, quæ etiam in Sanctis in hac vita hærent & manent. Secundo puritas articuli justificationis non potest retineri. Tertio ipsa doctrina de bonis operibus non potest recte tradi, Pharisæicum hoc dogma de possibilitate impletionis legis placent aliquot argumentis ordine recitandis evertere. Refutatur itaque primò apertis Scripturæ testimoniis: Act. 13. v. 38. ab omnibus, quibus non potuistis iustificari per legem. Mosi. Act. 15. v. 10. Iugum quod neg. Patres nostri, neg. nos portare poruimus Rom. 8.

Rom. 8. v. 2. *Quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus misit Filium suum in similitudine carnis peccati, &c. ibidem vers. 1. Quod sapit caro inimicitia est adversus Deum. Nam legi Dei non subji- tur, neq. enim potest. Aut ergo justificati carnem planè exuerunt, quod absurdum est, aut si & his caro tribuitur de eisdem senten- concedatur necesse est, quod sit inimicitia adversus Deum, & quod legi divinæ non modo non subjiatur, sed ne possit quidem, ut & apostoli verba sonant, subjici. Sic ad Gal. 3. v. 21. Si data fuisset lex, qua vivificare posset, verè ex lege esset justitia, sed conclusit Scriptura omnia sub peccatum, ut ex fide promissio Christi daretur credentibus. Objicit forsitan Jesuita hæc Scripturæ testimonia de non renatis intelli- genda fore, age probabimus etiam renatos dici peccatores post fa- ctam justificationem: Ubiunq. enim est *avovta*, i. e. legis trans- gressio, ibi est peccatum, & si peccatum legis transgressio, utique peccator est legis transgressor argumento à conjugatis deducto. Jam v. etiam renati sunt peccatores, & quidem in medio novæ obedienciæ cursu. E. etiam erunt legis transgressores & quidem in medio illo statu novæ obedienciæ. Minor probatur Scripturæ exemplis, ubi sanctissime quicumq. semper deprecati sunt seve- ritia Dei judicium, quotiescunque de personali seu universali ju- stitia ageretur ut Job. c. 9. v. 2. & 3. inquit. Verè scio, quod ita sit & quod non justificatur homo comparatus Deo, si voluerit contemere eum, non po- terit ei respondere unum de mille, & v. 11. sibi id applicat, Ecce si prete- rierit me, non videbo eum; si mutatus fuerit, non intelligam eum, &c. Ita cõ- questus sanctissimus Jobus, de quo tamen c. 2. Job. v. 3. Dominus dicit ad Satan: Nāquid considerasti servū meum Job, quod non sit ei simi- lis in terra, vir simplex & rectus ac timens Deum & recedens à malo, & ad- huc retinens integritatem suam? Sic David homo renatus & vir se- cundū cor Dei canit Psal. 19. v. 23. Delicta quis intelligit? ab occulis meis libera me, Sic Psalm. 38. v. 5. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, sicut onus grave graviores fuerunt mihi. Et quid respondebunt Pontificii de Balaia viro & Propheta Dei sancto renato & sanctifica- to, qui c. 6. v. 5. visione cœlesti territus, inquit, *Va mihi quia obicit, nō vir pollutus labiis sum ego. Et in medio populi pollutis labiis habito.* Pōsētus & alia adducere exempla, sed quæ ex his testimoniis, cum de simi- lib. idē fieri possit judicium, perpicuum est, etiam justificados esse pec- catores, relinquitur esse illos divinæ legis transgressores & p. n. de*

falli Pontificios, qui justificatis legē Dei observatū possibilem esse dicitant. Præter hæc autem Scripturæ testimonia restant adhuc firmissimæ demonstrationes pro nostra sententia confirmanda in scriptis Apostolicis, neminem scilicet in hac vita legi perfecta obedientiæ posse satisfacere. Prima est ex collatione legis cū nostra natura corrupta desumpta: ita argumentor. Qui perfectè cupit implere legem ei necesse est, ut perpetuo tenere Dominum Deum suū diligat ex toto corde, tota anima, tota mente, torisque viribus, proximum v. (cujus nomine quisvis homo etiam inimicissimus notatur Matth. 5. v. 25.) ut semetipsum. Nemo autem omnium renatorum potest tanta perfectione diligere Deum, nec potest proximum, suos præsertim inimicos, intimo illo caritatis affectu & perfectionis gradu prosequi, quo seipsum complectitur, quod tam manifestum est, ut à Pontificiis etiam nulla ratione negari nulloque colore obscurari queat. Ergo nullus omnium renatorum aut justificatorum valet in hoc seculo Dei legem adimplere. Altera demonstratio sumitur à missione & victima filii Dei, qua nihil opus fuisset, si homo legem implere potuisset. Roman. 8. vers. 3. nam quod impossibile erat legi, &c. Deus filium suum mittens dampnavit peccatum. Galat. 2. vers. 21. Si per legem justitia ergo gratis Christus mortuus est. Sic Matth. 5. vers. 17. Veni, inquit Christus, implere legem. Quod ad instantiam Stapletoni ex Evangelio nostro quidem actam attinet, mira videtur consequentia, quæ per febrem quidem fortè alius quispiam Christianus in illis verbis nunquam animadvertisset. Quæ enim consequentia, facile potuerunt servi exple re mandata Christi in haurienda aqua. E. omnia mandata Dei, etiam quæ intrinsecam & perpetuam perfectionem cordis requirunt, perfectissimè impleri possunt à nobis? Sed ad alteram quæstionem.

Quæstio I I.

An cooperatio nostra ad Dei beneficia consequenda requiratur?

Non minus scitè quàm verè inquit Cicero, qui semel sine verecundiæ transierit cum oportet gnaviter impudentem esse: Sic etiam Esavita cum jam aliquoties frontem perfricuerint, & in errorum excogitandorum impudentia lascivierint, in eadem luxuria

luxuriari nunquam non desistunt. Etenim in posita præcedenti
quæstione maleferiata cum impudentia legis adimpletionem
per consequentiam satis ridiculam ad extenuandum Christi me-
ritum asseruerunt: jam porro effrontes errare pergunt ex iisdem
Mariz in præcedenti quæstione citatis verbis probantes, *coopera-
tionem nostram ad Dei beneficia consequenda planè necessariam esse.* Sic
enim Bartschius tom. 2. pag. 262. *Cooperationem nostram planè requi-
rit Christus, si suam nobis conferre debeat salutem, ideo nec Christus prius
manum admovet, quàm ministri imperatas partes impleverint, nec plus
aque in vinum convertit, quàm à ministris haustum fuit.* Item Staplet,
in Cathol. & Mor. prompt. Locus hic facit contra Hereticos de coopera-
tione nostra necessariæ ad Dei beneficia consequenda, qui arbitrii libertatem
non minùs insulsè, quàm impiè negant: Quàm bellè Jesuitis conve-
niat cum tota posteritate Pelagianorum, vel ex hoc unico errore
liquet, adeo, ut non tam similes genitoribus liberi appareant,
quàm ipsi sunt Pelagio. Quemadmodum enim is naturam ad
bene agendum sufficere sibi judicabat: gratiâ autem opus esse, ut
eo meliùs natura bene agere posset: Ita Pontificii veros vulnera-
te libertatis limites egressi agnoscunt adhuc in natura corrupta
vires ad bene agendum idoneas, sed non sufficientes, ideoque
auxilio gratiæ, quo natura adjuvatur, opus esse dicunt. Vid. Con-
Milev. can. 5. Contra falsam, autem & impiam hanc Romanen-
sium doctrinam, nos veram ex verbo Dei petitam hujusmodi op-
ponimus, quod ne scintillula quidem spiritualium virium reliqua
manserit aut restet, quibus homo ad gratiam Dei præparare,
aut oblaram gratiam apprehendere, aut ejus gratiæ (ex se & per se)
activo modo capax esse, aut se ad gratiam applicare aut accommo-
dare, aut viribus suis propriis aliquid ad conversionem suam vel
ex tota vel ex dimidia vel minima ejus parte conferre, agere, ope-
rari aut cooperari ex se ipso possit: è diverso autem mera quoad
spiritualis conversionis initia *σφάτα* passivitas vel voluntas in-
sit. Torum enim conversionis & salutis nostræ negotium, quo-
ad principium, medium & finem Deo soli *κατὰ πάντα* ascribi de-
beret, restantur loca. Johan. 3. v. 27. *Non potest homo accipere quicquam,*
nisi fuerit ei datum de cælo. & 6. v. 44. *nemo potest venire ad me, nisi Pa-
ter, qui misit me, traxerit eum.* 2. Cor. 3. v. 5. *Non quod sufficientes simus co-
gitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Phil.

2. vers. 13. Deus est, qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate. Joh. 15. v. 5. inquit Christus: sine me nihil potest fieri & facere. Luc. 1. v. 18. per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavi nos. Imò ad illuminationem sumus tenebrae Eph. 5. v. 8. Ad vitam spiritualem sumus mortui. Eph. 2. v. 5. Ad conversionem sumus saxei. Ezech. 36. vers. 26. Nihil ideoque prorsus cooperamur nec cooperati possumus: Quod ad Bartschii & Stapler. objectum attinet, Respondemus bonis istis fraterculis, operatos esse famulos exequentes mandatum Christi in aqua haurienda, sed non cooperatos ad beneficium Christi. Quid enim ad miraculosam aquam in vinum commutationem ministri, puram tantummodo haurientes aquam, contulerunt & conferre poterunt? Minime certè, sic etiam, quam tantum externam Deus nobis praescripsit collaturus nobis spiritualia sua beneficia ad conversionem nostram & ad aeternam salutem pertinentia. E. G. ut legamus, audiamus & meditemur verbum, & Sacramenta à Christo instituta legitime administrentur & sumantur; ea omnino opus nostrum in obsequio externae locomotivae accedere debet, & nisi accedat propter hunc contemptum Deus suam gratiam, non merito subtrahit & denegat. Hoc tamen facientes adhuc pure passive nos habemus, uti antea dictum. Vid. Chem. loc. com. de lib. arbit.

Quaestio III.

An male dicatur vetitum, quod in Scriptura non est expressum?

Duplex esse verbum Dei statuunt Jesuitae in Catech. Rom. lib. 1. in praefat: quod & fateetur Tannerus in colloq. Raris. sess. 11. p. 230. Duplex, inquit, Verbum Dei est, aliud scriptum & λεγόμενον, aliud ἀνεκτάμενον non scriptum: Illud in voluntate à sp. s. dictato (quod κατὰ ἐξουσίαν βίβλια appellatur) comprehensum: ἀνεκτάμενον v. comprehensis traditiones, quae ab apostolis acceptae sunt, praecepta seu constituta ad fidem seu religionem spectantia & exclusae infallibili auctoritate Ecclesiae in Scriptura nec aperte exprimuntur nec ex ea evidenter deducuntur. Propositam hanc sententiam probare annictur Fridericus Bartschius ex saepe reperitis Mariae verbis, dum ita docet: Licet etiam in reb. divinis ab hominibus praecip. quae ad plenioram voluntatem Dei executionem facere debent, & merito in talib. obedientiam praestari exemplo famulorum: Facile quidem nostro Friderico, nisi lateret anguis in herba, hoc concederemus, siquidem optime novimus, Magistra-
tum

eam, Parentes & alios in eminentia constitutos debere esse custo-
dem utriusq; tabulæ legis divinæ. Verùm paulò post *Deus* suum
aperrius detegit, dum inquit: *Discimus etiam illud non veritum esse in
eo genere quicquam, nisi quod simul cum præceptis divinis stare non possit,
ideoque male dici veritum, quicquid in lege divina non est expressum.* Fin-
gunt itaque Jesuitæ, multa ad fidem & mores vivendi necessaria
ab Apostolis esse tradita, quæ in verbo Dei scripto non continen-
tur: Cui suo figmento mox aliud perditò conatu, reclamante vel
proprio conscientia testimonio, attexunt. Hæc ipsa nimirum, quæ
in Romanensium Ecclesia tradantur atque observentur, licet ex
verbo Dei scripto neutiquam deduci possint, & non raro cum
eodem è diametro pugnent, hæc inquam esse ea ipsa, quæ ab Apo-
stolis viva voce tradita, literis autem non consignata acceperint,
hoc esse illud principium, ultra quod non sit fas inquisitione pro-
gredi, vociferantes, Quibus sic præmissis non puto laboriosum fore
ad hunc eorum errorem respondere, unum nimirum idemque
verbum esse de perfecta Dei essentia ac voluntate, sive illud viva
voce prædicetur, sive legatur, canatur, literis consignetur, atq; ne-
vitiòsam illorum distinctionem, id quod clarissimis Scripturæ di-
ctis probatur: Joh. 15. v. 15. *Iam non dico vos servos, qui servus nescit,
quid faciat Dominus ejus Vos autem dixi amicos, quia OMNIA quæcunq;
audivi à Patre meo nota vobis feci.* Act. 1. v. 1. *Primum sermonem feci de
OMNIBUS, quæ cepit Iesus facere & dicere.* 1. Cor. 15. v. 1. 2. 3. *Notum
vobis facio Fratres, Evangelium, quod prædicavi vobis, quod & accepistis in
quo & statis, per quod & salvamini, quæ ratione prædicaverint vobis, si te-
neris, nisi frustra credidistis: tradidi enim vobis inprimis, quod & accepi, & c.*
Ubi idem Evangelium, quod & prædicaverat viva voce, nunc se-
quitur, etiam per literas illis notum facere, 1. Johan. 1. vers. 3. *Jo-
hannes scribens suis auditoribus, inquit, quod vidimus & audivimus,
annunciavimus vobis. Quod verò omnino sit veritum, quicquid in
sacra Scriptura non est expressum, probatur ex mandatis, quibus
additiones & detractiones severissimè prohibentur. Deut. 4. v. 2.
Non addetis ad verbum, quod EGO vobis loquor, nec auferetis ex eo, ut custo-
diatis mandata Domini Dei vestri, quæ EGO præcipio vobis. Ib. c. 5. vers. 32.
Custodite & facite, quæ præcepit Dominus Deus vobis, non declinabit, neq;
ad dextram neq; ad sinistram, Ib. c. 1. 2. v. 32. *Omne verbum, quod præcipio vobis, illud à
custo-**

diatū ut faciātū, nec addes super illud nec diminues ex eo. Esse autem hæc de verbo Dei scripto intelligenda patet ex Exod. 24. vers. 4. & cap. 34. v. 27. Deut. 17. v. 28. Jos. 1. v. 8. Deut. 27. vers. 26. Galat. 3. v. 10. Quod ad Bartschii glossam ad mandatum Mariæ attinet, negabitur consequentia, nisi adversarius prius probaverit, hoc Mariæ mandatum esse vel extra vel præter Scripturā, quod negatur, reducimus enim ad legem illam, qua subditi ad fidelem obædientiam erga superiores obligati sunt: Interim Pontificii faciunt quod Christus jubet.

Quæstio IV.

An Ecclesiam Romanam per mille annos Christus adulterandam ante Lutheri tempora profuituerit?

Quia Christus, licet ad tempus auxilium denegaret Mariæ pro novis sponſis intercedenti, tamen admodum sollicitum fuisse pro novis sponſis negari non potest: sicque etiam adhuc pro spiritali sua sponſa Ecclesia scilicet curam agit non minorem, juxta dicta Johan. 14. v. 18. Matth. 28. v. ult. Johan. 10. v. 28. & 29. Rom. 8. v. 34. Esa. 62. v. 4. & 5. Bartschius inde perperam concludit tom. 2. pag. 254. fieri non potuisse, ut secundum Lutheranos ferè per mille annos Ecclesiam Romanam Antichristo adulterandam profuituerit Christus. Respondemus autem ultrò nos concedere & largiri in medio Papatu semper fuisse residuam Ecclesiam aliquam veram. Et hoc est quod nos contra Pontificios urgemus maximè, non interire se propterea Ecclesiā aut intercidisse si vel maximè Papa ipse vel conjurati Cardinales, Episcopi, Monachi, Præsules & reliquæ Synagogæ Pontificiæ à sponſo suo desiverint ad meretricium quitum, Apocal. 18. v. 2. *Cum ipse fidelis maneret* 2. Timoth. 2. vers. 17. Hof. 2. vers. 20. Etenim ad felicem quidem & florentem Ecclesiæ statum requiritur, ut & verbi ministerium purum & Sacramentorum usus legitimus sit, & omni ex parte integer, quo tamen modo non semper fleret: aliàs sequeretur, antè Johannis Baptistæ ac Christi ministerium nullam omninò Ecclesiam fuisse. Constat autem in Pontificio quoque regno mansisse verbum Dei. Inde desumptus fuit Decalogus, Symbolum Apostolorum, Oratio Domini.

minica, Baptismus, Historia Passionis, pericopæ Evangeliorum
& Epistolarum Dominicalium, tum aliqui etiam de summis
mysteriis præcellentes Hymni, ex quibus electi fundamenta
Christianæ veritatis didicerunt, humanis traditionibus vel præ-
teritis, vel in tentationum fluctibus & mortis agone dis-
plofis Matth. 23. vers. 2. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei.*
Omnia ergo quæcumq; dixerim vobis servare, servate & facite, secundum au-
tem opera eorum nolite facere.

Quæstio V.

An cælestis doctrina ex solis & nudis mira-
culis probanda?

Miraculi vox dupliciter accipitur, primo largè ubi opera natu-
ræ aut fabulæ hominum ingenio excogitata miracula dicuntur.
Quæ enim sive miraculum à mirando deductum, si vocis ori-
ginem spectes, nihil aliud est, nisi opus sua vel magnitudine vel
novitate vel raritate propter causæ occultæ ignorance, in ad-
mirationem inducens. Hinc pro miraculis coluerunt & celebra-
runt 7. ingentia mundi opera hominum industria sive viribus
confecta atq; elaborata, ut *Templum Dianæ Ephesæ: Mausoleum Rgie-*
næ Caria in honorem viri structum: Colossum Iovis apud Rhodios: Iovis O-
lympiaci simulacrum ex ebore à Phidia confectum: Muros Babylonis, quos
Semiramis regina construxerat: Pyramides Ægypti miræ altitudinis: Do-
nicum Cyri Medorum Regis, quam Memnon illicatis auro lapidib; pretiosis fa-
bricavit, de quibus Plinius & alii. Secundo strictè ac propriè miraculum,
accipitur pro opere, quod omnem naturalem virtutem agentium
superat, & à solo Deo cujus potestas est infinita & quod in se verè
admirationis causam habet effici potest. Est itaque miraculum
res insolita, supra naturæ potentiâ effecta. Naturæ itaq; humanæ
profectio, nostra justificatio, vel etiam nostra ad æternam gloriam
possidendam evectio, miracula propriè non sunt censenda, quia
etsi hæc opera excedant potentiam naturæ creatæ & à solo Deo
fiant, non tamen sunt rara aut insolita sed communia & usitata.
Sic etiam si unus homo nasceretur 6. digitis in qualibet manu &
monstra quædam, quæ interdum producuntur, miracula tamen
non sunt, quia etsi hoc insolitum sit, vires tamen naturæ nõ exce-
dit, quoniam à causis naturalib; illa procedere possunt, Duo E. ad-
esse oportet, ut aliquid dici possit verum miraculum, primo ut sit
supra naturæ facultatem; deinde ut non sit commune; Altero ho-
rum

rum deficiente, vera miraculi ratio non constabit. Hæc itaq; miracula, omiſſis & neglectis præſigiis ſive occultis naturæ mirabilibus, ad quæ vulgus ex nra cõſuetudine tantum pendens obſtupeſcere ſolet, dicimus eſſe opera ſupra non raro contra vires & curſum naturæ facta, pro ut eſt miraculum de quo agit noſtrum Evangelium Ioh. 2. Sic Dan. 3. de tribus juvenib. conjeſtis in fornacem aſtuantẽ, Sic quãdo aquæ Jordanis ſteretunt in tumulo uno Joh. 3. ideoq; nõ niſi divinæ omnipotentia propria Joh. 3. v. 2. Joh. 5. v. 4. quæ talia vel imediatè vel mediate per homines. E. G. per Prophetas & Apoſtolos edere ſolet Ex. 8. 9. 1. Reg. 17. 2. Reg. 4. Act. 3. & 13. Ad gloriã nominis ſui illuſtrandã Joh. 2. & 5. Ex hiſ itaq; colligimus verã rationem miraculi atq; Deũ ſolũ id præſtare poſſe, prout Scriptura teſtatur Pf. 72. v. 18. *Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui facit miracula ſolus.* & Pf. 77. v. 14. *Deus in ſancto via tua, quis Deus magnus, ſicut Deus noſter, tu es Deus qui facis miracula* Pf. 86. v. 10. *Quoniam magnus es tu, & faciens miracula, Tu es Deus ſolus.* Quæ cum ita ſint, non immeritò quæritur, *an etiam ex ſolũ miraculis ſine teſtimoniis verbi divini poſſit ullum dogma probari, vel an hoc titulo debeat recipi?* Quod negamus, notãdũ n. quod licet vera huiusmodi miracula à ſolo Deo ter Opr. Max. originẽ ducant, tamen, quia & Diabolus vel imediatè vel mediatè per ſua organa per Antichriſtum & falſos Prophetas alios, p. veneficas & Magos & ſimiles ſtupenda & ſenſib. noſtris incomprehenſibilia facit, & ſic per ſe ſint difficilima dijudicatu præſertim ſimpliciorib. quib. externa ſpecie etiã Diaboli virtutes imponere poſſunt: ad quamvis doctrinã probandam adhiberi non debent. Ideoq; & Deus licet verbũ & majeſtatem ſuã ſubinde miraculis illuſtrè reddiderit, noluit tamen fieri iudiciũ de doctriinẽ veritate, aut de veri Dei majeſtate ex ſolis miraculis, quã talib. ut videre eſt Deut. 13. v. 1. & ſeqq. Sic nec Chriſtus per miracula Eccleſiã ſuam inchoavit, ut Papicolæ ſomniant, prout hoc præco Chriſti Iohannes Baptiſta probat, qui cum præmiſſus Domino viam præparare deberet, non à miraculis, ſed à doctriina inchoavit Matth. 3. verſ. 1. Marc. 1. verſ. 3. Luc. 3. v. 3. imò ſignum edidit nullum Joh. 16. 41. N. T. convertendo corda Patrum in filios & incredulos ad prudentiam juſtorum. Hunc ſecutus eſt ipſe Chriſtus Eccleſiæ ſuæ caput prædicatione verbi ſui regnum ſuum aperte inchoavit Mat. 4. v. 17. Marc. 1. v. 16. Poſtea emittens Chriſtus diſcipulos ſuos hanc ipsis dat inſtructionem Matth. 28. v. 19. Marc. 16. v. 15. ut euntes in univerſum orbem prædicent Evangelium omni creaturæ, quam prædi-

prædicationē præmissā deinde secutura signa pollicetur, atq; sic
prædicationē verbi, nō a. miracula præcedere voluit. Quare cum
autore Epistolę ad Heb. 1. v. 1 & 2. concludimus: Olim quidem
Deum multis modis verbum suū patefecisse, quod miraculis com-
probatum fuit; novissimē v. in postremis dieb. locutum nobis es-
se per filium, cujus doctrinā per Apostolos propagatā & per signa
subsequencia satis cōformatā qui docent atq; amplectuntur, verā
sunt Ecclesię Christi membra, nec ut ullam aliā revelationem
expectent, necessum habent.

*Errores, qui propter prolixitatem fugiendam tractari non po-
tuerunt, ex Jesuitarum Postillis potissimum collecti.*

I. Docet ergo Ecclesia in sextam Januarii diem hæc tria inci-
disse diuersis annis: in primis Magorum adorationem. Deinde Ba-
ptismum. Postea aquę in vinum mirabilem transmutationem: &
licet nonnullis aetatis nostrę doctissimis Scriptoribus sententiā
hęc minimē placeat, proque contraria sententiā non leue sit argu-
mentum, quod non leuiter refutetur, tamen Ecclesiam sequor,
quę manifestē loquitur, nec indiget expositore, hanc opinionem
illa elegit, hanc & ego eligo. Barrad. tom. 2. comment. in Evange-
listas l. i. c. 12. Et ejusdem tom. 1. c. 1. Nuptiæ hæc sexta die Januarii
factę sunt, quia eadē die Anno superiore Christus est baptizatus.

Es ist diese Hochzeit gewesen den 6. Jannarij ein Jahr nach der
Tauffe Christi/welche auch auff diesen Tag geschehen. Ecc. in Postilla.
2. Der Dreutigam auff dieser Hochzeit ist gewesen Johannes der
Evangelist/welchen der Herr Christus hat von der Hochzeit beruff
sein/da er hat weihen wollen. Eccius in Postilla.

Johannes Evangelista sponfus fuit, eumq; de nuptiis volen-
tē uxore ducere, vocavit Christus, & propterea quę a carnali vo-
luptate retraxerat potiori amoris sui dulcedine donavit, quā qui-
dem nonnulli existimationem explodunt. Ego v. non explodam,
quod nō levis autoritatis habeat dectatores Barrad. in loc. citato.

3. Licere, dimisso conjugē, religionem ingredi quemadmodū
Ecclesię stabilita est, & Macariū & Alexiū fecisse legimus, unde lex
Salmeron tom. 6. tr. 6.

4. Ex eo (v. sc. 3.) colligimus, quod multo magis in cælis posita
Maria, p. necessitatib. nostris apud filiū suū intercedit, ut certissima
& prouissima aduocata, Srapl. in præpt. cath. sup. hæc Domin. text. r.

Quoniam

Quonia primū Christi miraculū, primū in terris gratia
sua, beneficium ad B. Virginis intercessionē factū fuit, colligimus
singularem illā pro humano genere advocatam esse Id. Ibid.

5. Christus Mariæ durius respōdit, ne si semper à filio honora-
retur, & nō tanquā Dominū illū haberet, non posset per humilitatē
ad illam altitudinem evehi ad quam evecta est, Id. Ibid.

6. Absit à nobis, ut humano aliquo inanis gloriæ affectu per-
motā Virginem credamus, quæ nullo unquam vel originali vel
veniali peccato est infecta, tamq; aliena ab inani gloria fuit, quam
verā solidāq; gloria plena. Id. Ibid.

7. Wir müssen den Irrthum meibē das Armuth (nora paupertatē
ex voto sponte arreptā) Schande sey / da sie doch die erste Staffel an
der Hütel Leiter sey. Timpius in libel. Ceremonien warumb/2c. p. 16.

8. Præparavit Deus medicinā ante morbū, & simile quid præ-
misit, ne impossibilis videretur transubstantiatio in Eucharistia,
planē ut sterilis conceptionem præmisit Luc. 1. & multiplicatiōne
panum Joh. 6. Stanislaus Grodicius com. quadrip. 2.

Miraculum hoc ad negotiū transubstantiationis trahi opti-
mē potest, Petrus Chuniacensis. Vid. Cent. Magde. 2. col. 877.

Locus observādi cōtra hereticos, aquā hic in vinū mutatā solā
Christi voluntate, nullis aut verbis aut Ceremoniis adhibitis. Si n.
solo nucu, ac sola voluntate, nullis prolatis verbis vel significantib.
vel operatoriis, nullo adhibito cōtactu, nullā benedictione, nullā
gratiarū actione præmissa cōvertit aquā in vinū, idq; præstantissi-
mū & in magna copia: Quare ijdē heretici nō credunt, q̄ tota cre-
dit Ecclesia, Christū tot verbis, tot Ceremoniis tantaque & tam
clara asseveratione usum panem in corpus suum vertisse? Staplet
in Cath. prompt. §. 4. ad hanc Domin.

9. Locus notandi cōtra hereticos horū temporū, Christū Do-
minū ideo afferri Architrucino iussisse, ne ordinē in Rep. positum
in ipsis suis miraculis perturbaret. Quā in re docet Silvaror, sic
se extra ordinē operari, ut ordinē vel in Ecclesia vel in Rep. positū
in ipsis suis miraculis nō perturbet. Quare hodiē heretici insanitū,
qui toto ordine Ecclesiæ violato, sese à Deo vocari impudentissi-
mē jaçant. Id. Ibid.

10. Unicuiq; Doctori, qui religionis formā, quā invenit, innovan-
dā p̄fitetur, necessaria est miraculorū operatio. Bart. Tom. 2. p. 276.

11. Miracula, qualia Christus fecit, vehementi cogitatione, sive
imaginatrice virtute effici possūt, Pomponat. & Hieron. Cardanus

F I N I S.

94 A 7385

ULB Halle
002 728 095

3

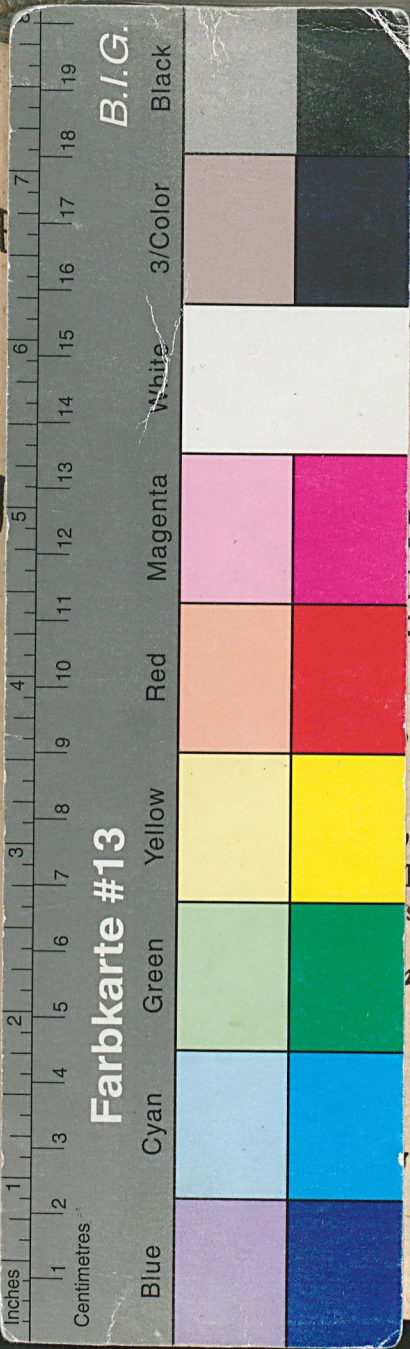


VD17



1. An der ...
2. ...
3. ...





TIO

9

icae secun-

n,

D E

RICHARDO

OFESSORE

O.

Fautore

mie

THOFFRO,

s in SALANA.

uarii,

XVII.

MANNT.